kinder ombudsman
het beste besluit:
geef kinderen invloed

Retouradres: Postbus 93122, 2509 AC Den Haag

De heer ir. C. Stoffer
Kamerlid SGP
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum
12 september 2023

Onderwerp
Reactie Kinderombudsman inzake wetsvoorstel 'Bescherming van het gezin in de Grondwet'

Ons nummer
1799245

Uw brief
5 juni 2023

Contactpersoon

Kinderombudsman
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

T 070 356 35 63
info@kinderombudsman.nl
www.kinderombudsman.nl

De Kinderombudsman is onderdeel van de Nationale ombudsman

Betreft: reactie op het wetsvoorstel van Kamerlid Stoffer inzake bescherming van het gezin in de Grondwet

Geachte heer Stoffer,

Vanuit de SGP is de Kinderombudsman verzocht om te reageren op uw ingebrachte wetsvoorstel inzake bescherming van het gezin in de Grondwet. Via deze weg stuur ik u mijn reactie.

Aanleiding voor wetsvoorstel
In de Memorie van Toelichting geeft u twee belangrijke overwegingen aan voor het wetsvoorstel: (1) de beperkte aandacht voor het gezin in de politiek en (2) het ontbreken van een weloverwogen samenhangend gezinsbeleid in wetgeving en beleid. Door deze tekortkomingen wordt volgens u te weinig rekening gehouden met (onderlinge) effecten van beleid en wetgeving op gezinnen. Daarnaast stelt u dat er geen grondwettelijk criterium bestaat voor het ingrijpen in het gezinsleven. Al deze redenen geven volgens u de urgentie aan om de positie van het gezin te verbeteren. U wilt dit doen door de bescherming ervan in de grondwet te verankeren.

Onduidelijkheid over meerwaarde verankering belang van het gezin in de Grondwet ten aanzien van al bestaande verdragsrechtelijke verplichtingen
Vanuit zowel het kinderrechtelijk als pedagogisch perspectief onderstreep ik het belang van het opgroeien van kinderen in een gezinsverband voor de optimale ontwikkeling van kinderen. Ook ondersteun ik het belang van een samenhangend gezinsbeleid dat ervoor zorgt dat kinderen in een optimale leefomgeving kunnen opgroeien.

De bescherming van het gezinsleven in het kader van de ontwikkeling van kinderen is in meerdere internationale verdragen, waaronder het Kinderrechtenverdrag, het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (art. 8) en het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (art. 24) gewaarborgd. Zo is in het Kinderrechtenverdrag de rol van ouders en van het gezinsleven, als ook de zorgplicht van de overheid hierbij, vastgelegd in verschillende verdragsartikelen[1].

Met het ratificeren van bovengenoemde verdragen heeft de Nederlandse overheid zich gecommitteerd aan de in de verdragen opgenomen rechten van kinderen, inclusief de rol en verantwoordelijkheden van ouders en overheid daarbij. De verdragsrechtelijke verplichtingen met betrekking tot het beschermen van het gezin werken – gezien het monistische stelsel in Nederland- door in de nationale rechtsorde.

Het is mij daarom niet helemaal duidelijk wat de meerwaarde is van uw wetsvoorstel om de bescherming van het gezin in de Grondwet te verankeren. Ik adviseer u dan ook deze meerwaarde expliciet toe te lichten in de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel.

Mijn adviezen op uw wetsvoorstel
Zoals hierboven al toegelicht onderschrijf ik zowel vanuit kinderrechtelijk als pedagogisch perspectief het belang van het opgroeien van kinderen in een gezinsverband voor de ontwikkeling van kinderen. Ook ondersteun ik het belang van een samenhangend gezinsbeleid dat ervoor zorgt dat kinderen in een optimale leefomgeving kunnen opgroeien.

In uw wetsvoorstel zie ik echter dat u niet de rechten van de kinderen maar de rechten en vrijheden van de ouders voor de grondwettelijke bescherming van het gezin als uitgangspunt neemt. Dit is in strijd met onder andere het Kinderrechtenverdrag. Ik adviseer u dan ook de optimale ontwikkeling en het welzijn van kinderen als voornaamste doel te hebben voor de grondwettelijke bescherming van het gezin.

Ik zie hiertoe in uw wetsvoorstel meerdere mogelijkheden:

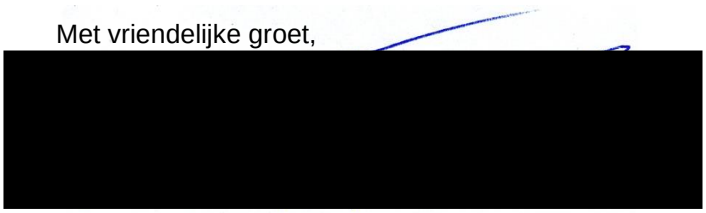
a) Voeg in artikel 10a, lid 1 toe dat voor het recht op eerbiediging van het gezinsleven de veiligheid van de tot het gezin behorende partners net zo belangrijk is als de veiligheid van de tot het gezin behorende kinderen.
b) Werk in de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel het kinderrechtelijk kader met betrekking tot het gezin verder uit en gebruik dit als basis voor hoe de verantwoordelijkheid van ouders en de zorgplicht van de overheid zich tot elkaar verhouden.

[1] Zie voor verdere toelichting het kinderrechtelijk kader.

c) Leg in het grondwetsvoorstel vast dat in besluiten die het kind en diens gezinsleven raken, in lijn met artikel 3 van het Kinderrechtenverdrag en artikel 24 van het Handvest voor de grondrechten van de Europese Unie, het belang van het kind als een eerste overweging dient te worden genomen.

Tot slot
Uiteraard ben ik bereid het bovenstaande nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,



Margrite Kalverboer
Kinderombudsvrouw

Een afschrift van deze brief heb ik ter informatie aan alle fractievoorzitters van de Tweede Kamer gestuurd.

Het kinderrechtelijk kader

Bescherming van het gezinsleven en zorgplicht van de overheid
In het wetsvoorstel wordt een aantal keren verwezen naar het Kinderrechtenverdrag, te weten de preambule, artikel 16, artikel 20 en artikel 21 IVRK. Naast deze artikelen zien ook artikel 5, artikel 9, artikel 18 en artikel 27 van het Kinderrechtenverdrag op de verantwoordelijkheden van ouders als op de zorgplicht van de overheid hierbij. Bijvoorbeeld daar waar het gaat over de rol en verantwoordelijkheden van ouders bij de ontwikkeling van het kind en de voorwaarden waaronder ouders en kinderen van elkaar gescheiden mogen worden.

Er zijn 14 ontwikkelingsvoorwaarden van belang voor een optimaal ontwikkelingsperspectief voor kinderen.[2] Ouders zijn verantwoordelijk voor het scheppen van deze voorwaarden, maar het gezin staat niet op zichzelf. Het gezin heeft de overheid deels nodig om optimale condities te scheppen voor kinderen in hun leefomgeving, en om ondersteund te worden als zij zelf hun verantwoordelijkheden niet (meer) alleen kunnen dragen. De overheid dient de rechten en verantwoordelijkheden van ouders te respecteren. Tegelijk moet de overheid ook bijstand bieden aan ouders om hun verantwoordelijkheden en taken te kunnen uitoefenen.

Zoals eerder aangegeven, is de bescherming van het gezinsleven tevens gewaarborgd in artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en artikel 24 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

Artikel 8 van het EVRM voorziet in het recht voor een ieder op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie waarbij bepaalde beperkingen in overeenstemming met de wet en noodzakelijk in een democratische samenleving mogelijk zijn. Artikel 24 (lid 3.) van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie waarborgt het recht van een ieder kind om regelmatig persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met zijn beide ouders te onderhouden, tenzij dit tegen zijn belangen indruist.

Kind als drager van eigen rechten
Vanuit het Kinderrechtenverdrag is het kind een drager van eigen rechten. Bij botsende belangen tussen ouders en kinderen heeft het kind daarmee in dergelijke situaties eigen rechten. De belangen van afzonderlijke gezinsleden in een gezin zijn immers niet altijd dezelfde. Bijvoorbeeld als er sprake is van geweld en onveiligheid in een gezin (artikel 19 IVRK) of als de identiteit (artikel 8 IVRK) of levensbeschouwing (artikel 14 IVRK) van een kind niet overeenkomt met dat van zijn of haar ouders. Vooral in situaties waar kinderen niet veilig kunnen opgroeien heeft de overheid een

[2] 1) verzorging, 2) veiligheid, 3) liefde en aandacht van ouders of opvoeders, 4) structuur, regels en ondersteuning thuis, 5) het goede voorbeeld krijgen van ouders of opvoeders, 6) interesse van ouders of opvoeders in het kind, 7) opvoeding, 8) veiligheid in de buurt, 9) respect/gelijke behandeling, 10) andere volwassenen bij wie het kind terecht kan, 11). Zie: passende school en vrije tijdsbesteding, 12) contact met leeftijdsgenoten, 13) volwassenen in de omgeving van het kind die het goede voorbeeld geven, 14) zekerheid en stabiliteit. Zie: M. Kalverboer & E. Zijlstra (2006*). Het belang van het kind in het Nederlands recht, Voorwaarden voor ontwikkeling vanuit een pedagogisch perspectief*. Uitgeverij SWP: Amsterdam.

zorgplicht waarbij conform artikel 3 van het Kinderrechtenverdrag het ontwikkelingsbelang van kinderen voorop dient te staan bij ieder besluit dat het leven van een kind raakt. Dit vereist dat het ontwikkelingsbelang van het kind afzonderlijk wordt onderzocht en diens mening te worden gehoord (art. 12 IVRK). Dit betekent niet dat het belang van het kind altijd voorrang heeft. Wel betekent het dat in geval van een belangenconflict, het belang van het kind als regel de doorslag behoort te geven (General comment 14).[3]

[3] Om Staten te helpen bij de implementatie van het VN Kinderrechtenverdrag publiceert het Kinderrechtencomité regelmatig een General Comment. Een General Comment is een nader uitleg van één of meer artikelen van het Kinderrechtenverdrag.